

מדינת ישראל
משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית
הפיקוח על הוראת העברית

המינהל הפדגוגי
האגף לחינוך יסודי

משימה שנייה בעברית

שנת הלימודים תש"ע

שם התלמיד/ה: _____

כיתה _____

בית-ספר _____

פרק ראשון

קראו את הסיפור, וַעֲנוּ עַל הַשְּׁאֵלוֹת שֶׁבַע־מוֹדִים הֵבֵאִים.

שומר מסילת – הברזל

מאת לוין קיפניס

¹ על יד מסילת-הברזל עָמַד בֵּית קָטָן. בְּבֵית גֵּר שׁוֹמֵר הַמְּסִילָה עִם אֲשֶׁתוֹ וְעִם בָּנָם הַקָּטָן שְׁלֹמוֹן.

יּוֹם יוֹם בָּדַק הַשׁוֹמֵר אֶת פְּסִי הַבְּרֶזֶל וַיֵּצֵא לַקְּרֹאת הַרְכָּבַת הַעֹבֶרֶת. אִם הַמְּסִילָה הֵייתָה בְּסֹדֶר – יֵצֵא לַקְּרֹאתָהּ כְּשֶׁדָּגֵל יָרוֹק ⁵ בִּידוֹ, וְאִם הַמְּסִילָה לֹא הֵייתָה בְּסֹדֶר – יֵצֵא לַקְּרֹאתָהּ כְּשֶׁדָּגֵל אָדוֹם בִּידוֹ.

גַּם בְּלִילָה יֵצֵא הַשׁוֹמֵר לְבַדֵּק אֶת הַמְּסִילָה. אִם הַמְּסִילָה הֵייתָה בְּסֹדֶר – יֵצֵא לַקְּרֹאת הַרְכָּבַת כְּשֶׁפָּנָס לָבֵן בִּידוֹ, וְאִם הַמְּסִילָה לֹא הֵייתָה בְּסֹדֶר – יֵצֵא לַקְּרֹאתָהּ כְּשֶׁפָּנָס אָדוֹם בִּידוֹ.

¹⁰ לֹא פַעַם לָקַח הַשׁוֹמֵר אֶתוֹ אֶת שְׁלֹמוֹן בְּנוֹ לְבַדּוֹק אֶת הַמְּסִילָה וְהָיָה מוֹסֵר לְיָדוֹ אֶת הַדָּגֵל בַּיּוֹם וְאֶת הַפָּנָס בְּלִילָה. שְׁלֹמוֹן שָׂמַח מְאֹד.

בְּלִיל חוֹרֶף אֶחָד חָלָה שׁוֹמֵר הַמְּסִילָה וְלֹא הָיָה מִי שְׁיֵצֵא לַקְּרֹאת הַרְכָּבַת הַעֹמֶדֶת לְבֹא.

¹⁵ "מָה לַעֲשׂוֹת?" הִצִּטֵּעַר שׁוֹמֵר הַמְּסִילָה.

אָמַר שְׁלֹמוֹן: "אֲנִי אֵצֵא לַקְּרֹאת הַרְכָּבַת, אֵינֶנִּי מִפְּחֵד".

"קטן אתה, בני!" אמרה אימו.
אך האב החולה אמר: "אין דבר, יכול הוא ללכת, אפשר לסמוך
עליו".

20 ואל שלמון אמר: "את המסילה בדקתי היום, הפול בסדר, קח
אתך את הפנס הלבן וצא לחפזת לרפכת."
לקח שלמון את הפנס הלבן ויצא.
הלילה הזה נעים. שלמון הלך לאורך המסילה; פתאום התעוררה
רוח חזקה, העצים רעשו, בריקים הבריקו, רעמים רעמו, וגשם עז
25 התחיל לרדת.

שלמון מיהר לשוב הביתה והפנס הלבן בידו.
פתאום הבריק ברק נורא ופגע בפסי המסילה. שלמון נבהל מאוד,
אך מיד התחזק, ראה את הנעשה ורצה לרוץ הביתה ולקחת את
הפנס האדום, אך נזכר, כי הרפכת צריכה לבוא מיד, והוא לא
30 יספיק לשוב עם הפנס האדום... הקטר ירד מהפסים, הקרונות
יתהפכו ויקרה אסון נורא...
"לא! לא!", החליט שלמון, "אין זמן לרוץ הביתה, את הנוסעים
צריך להציל..."

מה יעשה?
35 לאושרו הזה שלמון לבוש חולצה אדומה - ורעיון הבריק בראשו...
הוא מיהר לפשוט את חולצתו, עטף בה את הפנס הלבן - והרי
פנס אדום!...
הוא עמד בין פסי הרפכת השבורים, ואת הפנס האדום הרים
למעלה, למעלה...

40 וּשְׁפָתָיו מְלַמְּלוּ: "הֲלוֹוֹאִי שְׁנֵהֶג הַקָּטָר יִרְאֶה אֶת הַפָּנִס הָאָדוֹם וְיַעֲצוֹר אֶת הַרְכָּבָתוֹ!... אִם לֹא יִרְאֶה אֶת הַפָּנִס הָאָדוֹם, יִקְרָה אָסוֹן..."

עַל עֲצֻמוֹ לֹא חָשַׁב כָּלֵל. הוּא רַק דָּאָג לְנוֹסְעִים אֲשֶׁר בִּרְכָּבָתוֹ. הֵם כָּל כָּךְ רַבִּים: אֲנָשִׁים, נָשִׁים, יְלָדִים...

45 עוֹמֵד שֶׁלֹּמוֹן בֵּין הַפָּסִים הַשְּׁבוּרִים, אֶת פָּנִסוֹ הָאָדוֹם הוּא מִיָּנִיף לְמַעֲלָה, לְמַעֲלָה, וְלִיבּוֹ דוֹפֵק-דוֹפֵק, רֹאשׁוֹ סוֹבֵב-סוֹבֵב... וְהֵינָה נִשְׁמַע קוֹל: שִׁיק-שִׁיק! שִׁיק-שִׁיק! שִׁיק-שִׁיק!... וְהֵינָה נִרְאִי מִרְחוֹק שְׁתֵּי עֵינֵי-אִשׁ... וְהֵינָה צְפִירָה אֲרוּפָה: טו... טו-טו-טו!... טו-טו-טו!... וְהַרְכָּבָת טָסָה-רָצָה מְהֵרָה...

50 שֶׁלֹּמוֹן נָשָׂא אֶת רִגְלָיו וְרָץ לְקִרְאֵת הַרְכָּבָתוֹ, רָץ וּמְנַפֵּיף בַּפָּנִס הָאָדוֹם וְקוֹרֵא בְּקוֹל: "אָסוֹן! אָסוֹן!..."

נֵהֶג הַקָּטָר רָאָה אֶת הַפָּנִס הָאָדוֹם וְעָצַר אֶת הַקָּטָר. הַרְכָּבָתוֹ הִתְחִילָה לְנוֹסֵעַ לָאֵט-לָאֵט, לְבִסּוֹף נִעְצָרָה. 55 הַנוֹסְעִים נִיצְלוּ. הֵם קִפְצוּ מִן הַקְרוֹנוֹת לְרֹאוֹת מָה קָרָה. הֵם רָאוּ אֶת הַפָּסִים הַשְּׁבוּרִים, וְהִבִּינוּ אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה הַשּׁוֹמֵר הַקָּטָן.

השאלות

1. שם הסיפור הוא "שומר מסילת-הברזל".
במקום **מסילת-הברזל** אפשר לכתוב:

א. תחנת-רכבת

ב. רכבת מהירה

ג. פסי-רכבת

2. איך שומר המסילה סימן לנהג הקטר שהמסילה בסדר?

ביום

בלילה

3. בליל חורף אחד יצא הילד שלמון לבדו לקראת הרכבת. מדוע?

4. בשורה 27 כתוב: "שלמון נבהל מאוד". מדוע הוא נבהל?
הקיפו את התשובה הנכונה.

א. כי אביו, שומר המסילה, חלה.

ב. כי הוא לא ידע איך להשתמש בפנס.

ג. כי הוא חשש שהרכבת תתהפך ויקרה אסון.

ד. כי הוא פחד לצאת לבדו לקראת הרכבת.

5. בסיפור כתוב: "וַרְעִיּוֹן הַבְּרִיק בְּרָאשׁוֹ..."
ביטוי זה פירושו:

א. הוא הקה מבולבל מאוד.

ב. הוא הבין לפתע מה צריך לעשות.

ג. הראש התחיל לכאוב לו.

ד. פתאום סניור אותו ברק.

6. איך הציל שלמון את נוסעי הרפכת מאסון?

7. כדי למצוא את פירוש המילה "מלמלו" נחפש במילון את המילה:

א. מלמל

ב. מילא

ג. מלאו

ד. לו

8. אפשר ללמוד על האופי של שלמון מהמעשים שלו.

א. תארו את **אופיו** של שלמון לפי הסיפור.

ב. הביאו מן הסיפור **דוגמה** למעשה אחד של שלמון המלמד על אופיו.

9. כְּשֶׁהַסּוֹפֵר מְתַאָּר אֶת הַרְכָּבַת הַמֶּתְקָרֶבֶת הוּא מְשַׁתְּמֵשׁ בְּמִילִים חֲזָרוֹת, כְּמוֹ: סוֹבֵב-סוֹבֵב, שִׁיק-שֶׁק, טו-טו.
מָה רָצָה הַסּוֹפֵר שֶׁהַקּוֹרְאִים יִרְגִּישׁוּ כְּשִׁיקָרָאוּ מִלִּים אֵלֶּה?

10. גִּילִי אָמְרָה: "הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל שְׁלֹמֹן הָיָה מַעֲשֶׂה אָמִיץ וְאַחֲרָאִי."
יוֹאֵב אָמַר: "לָדַעַתִּי זֶה הָיָה מִסּוּכָן מְדִי."
עַם מִי מִשְׁנֵי הַיְלָדִים אַתֶּם מְסַפְּיִים יוֹתֵר?
מְדוּעַ?

הַבִּיאוּ דוּגְמָאוֹת מֵהַסִּיפּוֹר.

בְּכַתִּיבַתְכֶם הַקְפִּידוּ
עַל הַנִּיסוּחַ, עַל סִימְנֵי
הַפִּיסוּק, עַל כְּתִיב נָכוֹן
וְעַל כְּתִיב יָד בְּרוּר.

פֶּרֶק שְׁנִי

קראו את הקטע, וַעֲנוּ עַל השאלות.

הַעֵץ הַקָּסוֹם

- 1 האם ביקרתם פעם בג'ונגל, או אולי ראיתם סרט על ג'ונגל? הג'ונגל הוא יער עֵנֶק, ובו צומחים עצים רבים בצפיפות גדולה. מינים רבים של עצים גדלים בג'ונגלים, וביניהם יש עץ אחד המצמיח "פרות קסם" הרי הוא **עץ הקקאו**.
- 5 עץ הקקאו הוא **ירוק עד**: הוא מכוסה בעלים ירוקים כל ימות השנה, ואינו עומד בשלכת. גובהו של העץ מגיע לשלושה עד חמישה מטרים, ולפרחים שלו יש צבע צהוב-אדמדם. הפרי של עץ הקקאו גדול ומאורך. אורכו כ-15 ס"מ ומשקלו כ-400 גרם.
- 10 בתוך פרי הקקאו נמצאים זרעים הנקראים **פולים**. הפולים מאורכים, צבעם חום-שחור וטעמם מר מאוד.

לפני מאה שנה גילה חוקר הולנדי שאפשר להפיק אבקת קקאו
וחמאת קקאו מפולי-הקקאו.

הוא גילה שאם ממיסים את אבקת הקקאו במים רותחים מתקבל
משקה טעים, הידוע כיום בשם שוקו.¹⁵

החוקר גילה גם, שאם מערבבים את אבקת הקקאו עם פמות
גדולה של חמאת קקאו ומוסיפים סוכר, מתקבלת עיסה שטעמה
מופלא. כך נוצר השוקולד.

מאז אותם ימים ממשיכים לייצר שוקולד, לשפר את טעמו,
ולהכין ממנו מאכלים מתוקים וטעימים.²⁰

בארץ ובעולם קיימים מפעלים רבים המייצרים שוקולד. כל
מפעל מנסה לשפר ולחדש את טעם השוקולד.
דרך ארוכה עשו פולי הקקאו מן היצר עד לשוקולד, הממתק
האהוב ביותר בעולם.

מתוך "תעשייה קסומה" (חוברת עבודה לתלמידים), ת"ל, הוצאת מעלות, תשנ"ד

השאלות

1. בְּקֶטַע כְּתוּב: "עַץ הַקָּקָאוּ הוּא יְרוֹק עַד".
פִּירוּשׁ הַבִּיטוּי "יְרוֹק – עַד" הוּא:

א. יְרוֹק כֶּהָה

ב. עֲדִיין יְרוֹק

ג. יְרוֹק תָּמִיד

ד. יוֹתֵר יְרוֹק

2. תָּאֲרוּ אֶת עֵץ הַקָּקָאוּ לְפִי הַקְּטָע:

הַגּוֹבָה

הָעֵלִים

הַפְּרָחִים

הַפְּרִי

3. הַקִּיפוּ אֶת הַתְּשׁוּבָה הַנִּכּוֹנָה.

לְפִי הַקְּטָע **פּוֹלִים** הֵם:

א. פִּרוֹת הַקָּקָאוּ

ב. זֵרְעֵי הַקָּקָאוּ

ג. עֲלֵי הַקָּקָאוּ

ד. אֲבָקַת הַקָּקָאוּ

4. בשורה 15 כתוב: "טַעַמָּם מֵר מְאוֹד".

במילה "טַעַמָּם" מתכוונים ל:

1. זרעים

2. עלים

3. פירות

4. פרחים

5. איך מכינים שוקולד לפי הקטע?

כתבו מספר ליד כל משפט לפי סדר ההכנה.

☐ מפיקים מהפולים אבקת קקאו וחמאת קקאו.

☐ קוטפים את פירות עץ הקקאו הגדל בג'ונגל.

☒ 5 מכינים מאכלים מתוקים וטעימים.

☐ מוציאים מפרי הקקאו את הזרעים.

☐ מערבבים את החומרים לעיסה טעימה.

6. הקיפו את כל השאלות שיש עליהן תשובות בקטע:

א. איך מגדלים עצי קקאו?

ב. מהו ג'ונגל?

ג. מי גילה את תהליך ייצור השוקולד?

ד. איך מייצרים שוקולד?

ה. מדוע שוקולד הוא הממתק האהוב בעולם?

7. בסוף הקטע כתוב: "לשפר ולחדש את טעם השוקולד".
הקיפו את המשפט שבו מתאים לכתוב את המילה "לשפר":
- א. חוקר הולנדי גילה שאפשר _____ מהפולים אבקת קקאו.
ב. מאבקת קקאו אפשר _____ את משקה השוקו.
ג. אימא קנתה לי שוקולד כדי _____ את מצב-הרוח שלי.

בכתיבתכם הקפידו
על הניסוח, על סימני
הפיסוק, על כתיב נכון
ועל כתיב יד ברור.

8. מדוע לדעתכם בחר הכותב לקרוא לקטע
"העץ הקסום"? הסבירו את תשובתכם.

9. מפעל ממתקים ייצר חטיף שוקולד חדש.
מנהל המפעל רצה לעצב עטיפה שתעניין ילדים.
העתיקו מן הקטע משפט שמתאים לכתוב על עטיפת החטיף החדש:

10. בקטע מופיעה המילה "מופלא".
הקיפו את המילים השייכות לאותה משפחת מילים של המילה "מופלא".

אפילו

מתפלא

פולים

מפעל

פלא